

KANTTEKENINGEN OP DINGEN DIE GEBEUREN

GANDHI

DE MEESTEN ONZER HEBBEN VAN GANDHI gehoord, Gandhi, den bekenden Engelsch-Indischen profeet, die zijn volk wil redden van en behoeden voor de Europeesche cultuur.

Maketa Gandhi — die rechtsgeleerde was te Bombay en dit ambt verliet, omdat hij een hoogere roeping in zich voelde. Gandhi heeft jaren lang gestreden in Zuid-Afrika om verbetering te brengen in het lot der Engelsch-Indiërs die elders geëmigreerd waren, en is later in zijn eigen land de bekende Sathyagrahi-actie begonnen, de actie van lijdelijk verzet, die alle geweld buitensloot tegenover het Engelsche gouvernement, maar nu als groote massa het boycotte.

28 Juli van dit jaar is er een zendings-bijeenkomst gehouden te Calcutta, en op een der dagen van de conferentie is Maketa Gandhi gekomen om den menschen te vertellen, waarom hij geen Christen was.

„Toen ik nog een jongen was,” zei Gandhi, „ontmoette ik de eerste echte Christenen in Londen, dat was ongeveer in 't jaar 1889. Mijn vrienden vonden, dat ik te goed was om niet een Christen te worden en zij deden al hun best om mij te overtuigen. Het speet me zoo ze te moeten teleurstellen, vooral een bijzonderen man, een Kwaker — ik weet zeker, dat hij nog elken dag voor me bidt. Een zending in Zuid-Afrika schrijft me elk half jaar: Gandhi, hoe gaat het met je? Ik antwoord ze altijd allemaal hetzelfde, die zoo met mijn zieleheil bezig zijn, Zoover als ik weet gaat het best met me.

In 1905 heb ik een van de bekendste en meest vooraanstaande Christenen in Engelsch-Indië opgezocht.

Het was Kali Churn Banerjea. Ik zei tegen hem: „Ik kom bij u als een zoeker.”

Hij kon me niet overtuigen, dat was mijn laatste kans. Nu ben ik hier om u in allen ootmoed te vertellen, dat het Hindoe-geloof voor mij nog steeds het ware is, en dat in de Bhagavad-Gita en in de Upanishads ik meer blijdschap voor mijn ziel vind en vertroosting voor mijn leven dan in de Bergrede.

Als ik terneergeslagen ben door tegenspoeden en ik geen enkel straaltje licht meer ontwaar, dan ga ik naar de Bhagavad-Gita en put nieuwen moed uit zijn geschriften. Al de vreeselijke dingen, die ik in mijn leven heb ondervonden, hebben geen enkel litteken op mijn ziel achtergelaten.

En wat u allen betreft, gij zendingen, gij komt naar Indië, denkende een land te vinden vol afgodendienaars en heidenen, en gij hebt ook niet de minste kennis van onze godsdiensten.

Eens heeft een van uw voornaamsten en meest vooraanstaanden, Bisschop Heber, zich een woord laten ontvallen, dat mij als een engel in de ziel is blijven zitten: „De omstreken zijn mooi, maar de mensch alleen is gezonken.” Ik wilde, dat hij deze dingen niet gezegd had, want mijn onderfinding van de massa's in Indië is, dat ze even hard zoekers zijn als gij en ik. Als gij ons niet eerst in studie neemt, wat kunt ge ons dan brengen? Uw eigen landsman, Lord Salisbury zeide eens tot een groepje zendingen, die naar China vertrokken: „Mijne heeren, als ge naar China wilt gaan met de boodschap van Christus, vraagt dan geen hulp van wereldlijke macht. Gaat met uw leven in uw hand, en als de menschen van China u willen dooden, troost u met de gedachte, dat ge in Gods dienst zijt ten onder gegaan.”

Gij allen komt tot ons onder de bescherming van wereldlijke macht en dat scheidt een onoverkomelijke hindernis tusschen u en ons. Gij kunt mij misschien met statistieken overtuigen, dat gedurende uw arbeid onder ons een aantal menschen tot uw godsdienst zijn overgegaan, maar ik geloof, dat uw zending veel hooger moet zijn. Als gij de massa in Indië wilt bereiken, dan moet er onder u veel meer bereidheid zijn om u zelve te geven voor ons volk.”

Als ik denk over de woorden, die Gandhi gezegd heeft tot de zendingen en opsla de verbazend gecompliceerde leer

van het Hindoe-geloof, waar men als God heeft den Brahman, die nooit in het wereldbehoop ingrijpt, maar steeds zijn abstrakt karakter behoudt, en de andere vele goden, die er naast zijn, de Visnou en de Sjiva, wier aandoenlijkheid overal onder de menschen het bijgeloof aanwakkert en ze overlevert aan magische praktijken en griezelige voorstellingen, dan betreurt men het, dat geen enkele Christen Gandhi heeft kunnen overtuigen.

Maar Gandhi is ook geen gewoon zending-materiaal.

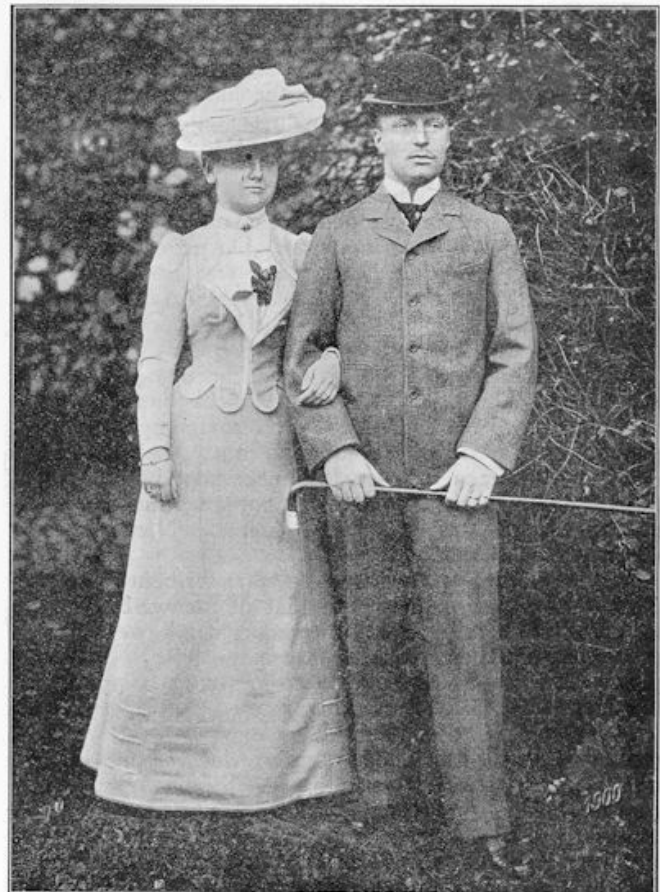
De Satyagraha predikt liefde, geloof, offer, en vaak zullen de waakzame oogen van Gandhi gekeken hebben, welke plaats het blijde, feestelijk gegeven offer heeft ingenomen in het leven van ons Christenen. Ik lees in zijn levensgeschiedenis, door Romain Rolland geschreven, dat hij in zijn jeugd den Bijbel niet verder doorlas dan tot Exodus, en dat hij er toen genoeg van had; ik lees ook, dat hij de Bergrede ernstig bestudeerde en daar vooral uit haalde de gedachte van de weerloosheid, maar ik lees nergens, dat hij zich Jezus Christus heeft kunnen voorstellen in Zijn grenzenloze liefde en in Zijn verlossende kracht.

Maar wij, Christenen, kunnen niet overtuigen, kunnen alleen maar getuigen met zeer gebrekkige voorbeelden, want wij zelf en ons leven staan niet in het teken der volmaaktheid.

Ik heb nog het meeste vertrouwen in dien zending ver weg, die elken dag voor Gandhi bidt en hem elk jaar schrijft: „Nu, hoe gaat het met je?” —

Ik geloof, dat er een dag zal komen, dat Gandhi zal kunnen antwoorden — niet: „Zoover als ik het weet, goed —,” maar: „Door de genade van mijn Heere Jezus Christus, goed — zeer goed — opperbest.”

A. VAN HOOGSTRATEN-SCHOCH

☒ VOOR 25 JAAR! In de afgelopen week was het 25 jaar geleden, dat onze Koningin zich verloofde met Prins Hendrik.

EEN VEERTIGER :

DE NIEUWE GIDS IS VEERTIG JAAR geworden. Dit hoeft voor een tijdschrift niet te betekenen, dat het in de kracht van zijn leven is. Een periodiek kan al met haar verschijnen levenskrachtig wezen en zoo ze een eeuw oud mag worden, kan de kracht nog niet vergaan zijn. Alles hangt hier af van de verzorgers, dat zijn de menschen, die hun werk er in plaatsen, de redacteuren, die de leiding geven. En als dan die leiding berust bij een man als Willem Kloos, die reeds tot de zestigers behoort, zal er nog niet aan aftakeling kunnen gedacht worden.

Er verscheen nu een historische aflevering ter herdenking van het veertigjarig jubileum. 10 October was de geboortedatum en dies de verjaardag. Het feestnummer — want zoo kunnen we deze historische aflevering wel noemen — begint met een opstel: *Veertig jaren beschavingsarbeid*, waarbij een *Interview met Willem Kloos* aansluit. Over dit eerste artikel willen we hier schrijven, omdat het duidelijk de beginselen der Nieuwe-Gids-richting uiteenzet en er liefde en bewondering uit spreekt. De schrijver Mr. Bakker, noemt zich een belangstellende, maar blijkt een deskundige. Daarom loont het de moeite, kennis te nemen van wat hij schrijft en het te toetsen aan algemeener beginselen, die voor ons geldend zijn; voor ons — maar evengoed voor hem en Kloos en alle redactieleden en lezers.

De Nieuwe Gids was het orgaan der tachtigers en was daardoor inderdaad een nieuwe gids. Het tijdschrift wees een nieuwe richting en had daarom allerlei kritiek te verduren: zelfs hoon en smaad.

Men heeft z'n kracht onderschat — mannen van naam hebben getracht de beweging dood te zwijgen. Ze hebben de schouders opgehaald bij het lezen der felle kritieken, en de gemoedelijken onder hen wilden het alles eens laten overwinteren. De proef der overwintering heeft het tijdschrift nu wel doorstaan en waar het bijna veertig winters beleefde, zal toch de tijd wel gekomen zijn voor den historicus, om iets van een waardebeplating te geven.

Natuurlijk zegt de leeftijd zonder meer nog niets van de waarde. Dit bewijzen wel de meer dan honderd jaargangen der Vaderlandsche Letteroefeningen, waarvan indertijd ieder beschaafd en ontwikkeld mensch wat moest gelezen hebben. Iets meer zegt het feit, dat „talooze concurrenten met wanhopige kracht” doch zonder succes, hebben gewerkt om De Nieuwe Gids er onder te krijgen.

En nog meer dat andere, dat eenige scribenten aldoor maar probeerden te betoogen, dat de nieuwe beweging niet zooveel beteekende, dat ze schromelijk werd overschat, dat ze eigenlijk al dood was.

„Un jour vient, ou les oppresseurs sont balayés par le souffle de l'histoire.”*)

Die dag is er geweest en er is heel wat weggevaaid op de letterkundige markt, dat terecht kwam onder de stalletjes en daar bleef, de moeite van het oprapen nauwelijks waard.

Maar — als de schrijver van het eerste feestartikel beweert, dat alleen „gebrek aan inzicht, lacune aan historische kennis, vooropgezette meening” de kritiek op de nieuwe richting in de pen gaf, dan vraagt dit

*) Er komt een dag, dat de verdukkers worden weggevaagd door den wind der geschiedenis. ☐

toch om een nieuwe kanteekening. En die willen we geven.

We beginnen met te onderschrijven, wat de heer Bakker zegt over den invloed van De Nieuwe Gids.

Het is waar; „De ideeën der tachtigers blijken doorgedrongen te zijn tot in de leesboeken der lagere school tot heil van het onderwijs.”

We zeggen het hem na: tot heil van het onderwijs.

Een eenvoudige vergelijking van het leesboek van heden met dat van voor honderd en minder jaren, bewijst dit. Het zou ons te ver voeren, de beteekenis van de nieuwe richting voor de school hier in den breede uiteen te zetten. Alleen merken we op, dat de geciteerde uitspraak niet zoo behoef opgevat, als zou alleen de bloemlezing of het doorlopend verhaal de eenige — zegge de eenige leesstof zijn, die voor de school geschikt moet worden geacht, dat hier alles natuurlijk afhangt van het karakter der leeslessen, die binnen den kring van het bevattingsvermogen der leerlingen behooren te liggen. Ik zou niet durven beweren, dat de bloemlezing altijd aan dit vereischte voldoet. Maar al is het zelfs gewenscht, dat tot de schoolleesstof ook behoort het verhaal of de beschrijving in den — laat ik maar zeggen — alledaagschen trant, in den stijl van de gewone volkskrant of brief, de vorming van den smaak vraagt toch als voornaam deel in het boek de „mooie taal,” als Padberg zou zeggen.

En die mooie taal kan heel simpel zijn. De eenvoud is ook vaak kenmerk van het schoone.

Nu gaat Mr. Bakker, na de waarde der tachtiger beweging voor de school geconstateerd te hebben, citeeren uit romans en novellen der voor-tachtigers, uit Harting en Hoogenbirk en Simon Palteren en Tebbenhof en Wene en Van Rees en Maria Mastenbroek en Terlaenen en last not least — uit Cremer. Als we nu dezen laatsten novellist even uitzonderen, moet ons toch de vraag van 'thart, of het wel aangaat om De-Nieuwe-Gidsmannen te belichten tegenover deze schaduwfiguren.

Lieve menschen — we beleven een tijd van letterkundigen bloei, maar om dien tijd te typeeren grijpen we toch ook maar niet zoo van de boekenplanken eener leesbibliotheek. De schrijver wil toch niet beweren, dat er geen honderdtallen van prullen verschenen zijn sinds 1880, ondanks den verstrekkenden invloed der beweging van Kloos en de zijnen?

En behalve dat — waarom niet eerst *poëzie* geciteerd, die toch zeker allereerst in aanmerking komt, als we het tijdperk vóór met dat ná tachtig gaan vergelijken?

En wil hij dan per sé proza nemen, dan moet hij eerlijkheidshalve Potgieter, Busken Huet, Bosboom-Toussaint, Hildebrand, Hasebroek, Schimmel, Van Lennep, Multatuli, e. a. noemen.

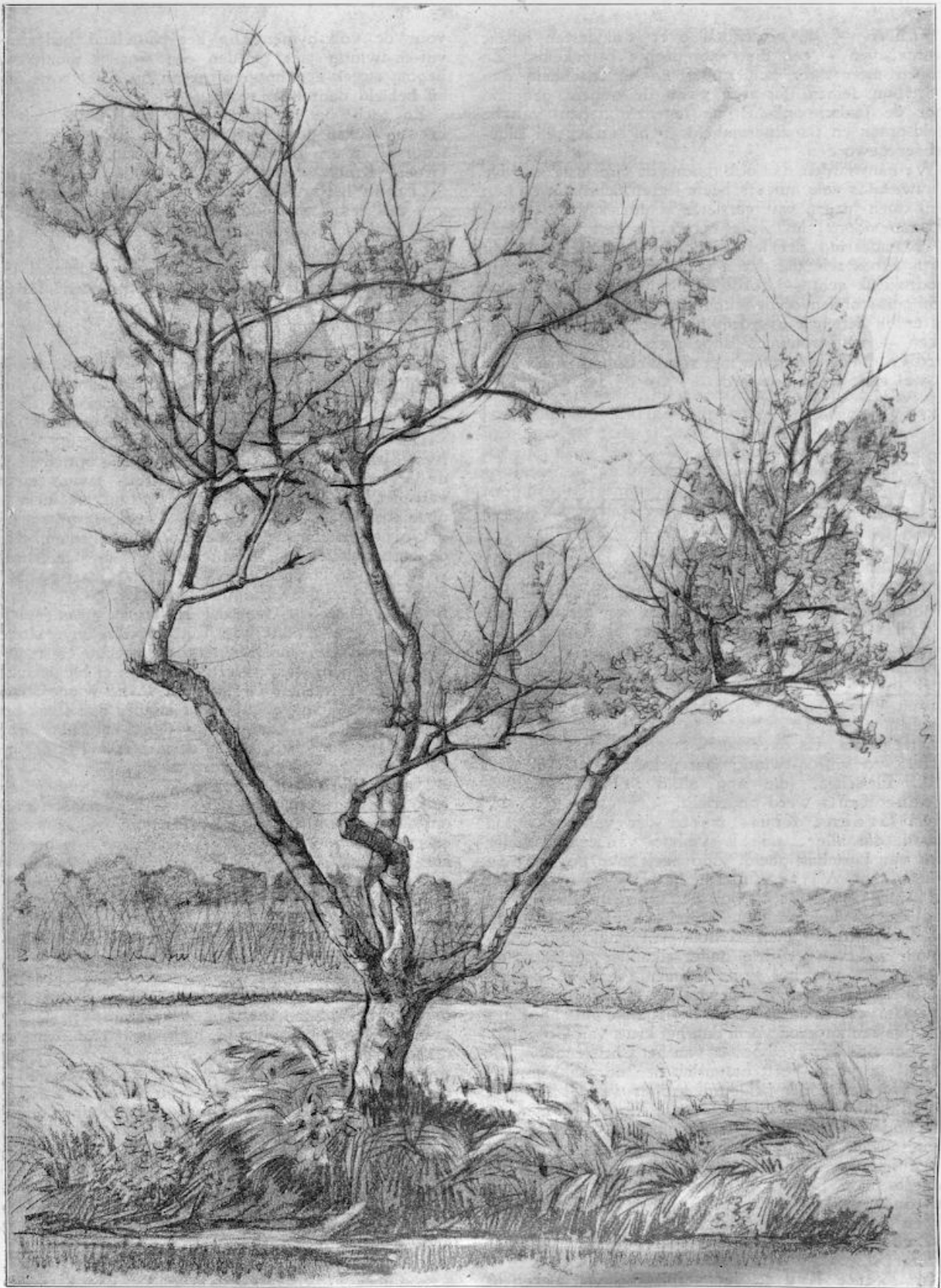
Hij is dan in „goed gezelschap.”

Want, als Van Deyssel zich wendt tegen het „gansche vorige literatoren-geslacht van Holland,” zondert hij Huet en Multatuli uit en niemand minder dan Albert Verwey schreef een breede studie over Potgieter, den „bewonderenswaardigen voorganger,” beschreef zijn leven als „het uitstorten van het leven, dat hij in ons heeft opgewekt.”

Zeker — er is verschil tusschen deze schrijvers en de lateren — maar is er ook geen overeenkomst hier en daar? We behoeven slechts enkele bladzijden uit de Camera te lezen om de vraag bevestigend te beantwoorden.

Eere, wien eere toekomt.

☐ De nieuwere prozaschrijvers hebben — om maar iets

Naar een teekening van M. Güthschmidt

.... Hoe zeere vallen ze af,
de zieke zomerblären
Gezelle

te noemen — de spreektaal over 't algemeen juist weergegeven — een ding van groote beteekenis. Ze hebben meer door hun zuiverheid en frischheid dan door hun felheid bij zeer velen de oogen geopend voor de taalschoonheid; de tegenzin tegen valsche beeldspraak en onnatuurlijkheid is al sterker en algemeener geworden.

We aanvaarden dan ook gaarne de conclusie, dat De Nieuwe Gids vele auteurs heeft leeren schrijven en hun heeft doen inzien, wat versleten rhetoriek was. Dat hij aan het woord zijn ware beteekenis teruggaf. Maar bij bestudeering der letterkundige verschijnselen — en het is Kloos zelf, die deegte studie der literaire historie noodzakelijk acht — wordt ook duidelijk, dat zelfs de tachtigers stonden op de schouders van het voorgeslacht, dat er bij hen ook overdrijving was, vooral in de kritieken — wat trouwens door meer dan één beleden werd en dat de overgang niet zoo plotseling is geweest, als wel eens werd beweerd.

A. L. VAN HULZEN

BRIEVEN AAN : ZUSTER MARTHA

Lieve Martha,

JE WILT ZEKER WEL IETS NADERS hooren van het Jubileum-Congres van het Groene Kruis, dat 1 en 2 September te Utrecht gehouden werd.

Ik had als lid van den Gezondheidsraad een uitnoodiging om het Congres bij te wonen, en kan je dus uit eigen hooren en aanschouwen een en ander vertellen.

Eerst echter iets over het Groene Kruis zelf.

Het was vijf-en-twintig jaar geleden, dat door Dr. F. C. Fleischer, (die nog altijd voorzitter is) het Groene Kruis werd opgericht.

Het Groene Kruis is een der vele gekleurde kruisen, die alle staan als symbool van een of ander werk van barmhartigheid. Zoo heeft men het Roode Kruis, het Witte Kruis, het Blauwe Kruis, het Oranje Kruis en ook het Groene Kruis. Al deze kruisen hebben den vorm van een rechthoekig gelijkarmig kruis, gevormd door vijf gelijkzijdige vierkanten, waarvan er drie onder elkander geplaatst, de vertikale lijn van het kruis vormen, de twee overige rechthoeken aan weerszijden van het middelste vierkant geplaatst, vormen daarmede de horizontale lijn. Dit kruis heeft dus een anderen vorm dan het kruis van Golgotha, dat voor ons het symbool is van het Christendom. Dit verschil in vorm heeft natuurlijk een oorzaak, en wel deze: Het eerste der gekleurde kruisen was het Roode Kruis door den Zwitser Dunant opgericht met de bedoeling een neutrale vereeniging te stichten, die in oorlogstijd aan gewonden van alle oorlogvoerende legers, hetzij vriend of vijand, hulp zou bieden. Als embleem nam Dunant zijn vaderlandsche vlag, maar het roode veld van de Zwitsersche vlag maakte hij wit en het witte kruis maakte hij rood. Het kruis in de Zwitsersche vlag heeft den vorm, dien ik hierboven beschreef.

Het Witte Kruis, dat verpleging van zieken in vreedestijd bedoelt, ontleende zijn vorm weer aan het Roode Kruis, en het Groene Kruis, dat de zorg

voor de volkshygiëne op het platteland bedoelt, en vijf-en-twintig jaar geleden een moeilijk pionierswerk begon, streek een hoopvol groen over het witte kruis, en behield denzelfden vorm.

En toch niet de vorm, maar het woord heeft zich in 's menschen geest vastgezet. Zoo las ik in de Nieuwe Courant in een beschouwing over den arbeid van het Groene Kruis:

„En als het kruis het historische symbool is geworden van een liefde, die lijdt en zich geeft, dan is hier wel een praktische conclusie getrokken uit die gevende liefde, van hooge en duurzame waarde.”

Zoo ondervond ik in den Balkanoorlog van 1912, dat in Turkije de Mohamedaan van geen Roode Kruis wil weten, maar er zijn Roode Halve Maan tegenover plaatste.

Maar nu iets over het Congres.

Het was jammer, dat je op het laatste oogenblik verhinderd was te komen! Wij zouden dan eens samen over een en ander hebben kunnen spreken. Ik zag maar weinig verpleegsters, tenminste in costuum.

De eerste middag had de plechtige viering van het feest plaats. Dr. F. C. Fleischer, de oprichter van de Vereeniging het Groene Kruis, tevens de ziel van het werk, presideerde de zitting en hield een openingsrede.

Op het podium achter de groene tafel, zaten behalve de bestuursleden, de autoriteiten. De nieuwe Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, Dr. Koolen, de Voorzitter van den Gezondheidsraad Dr. N. M. Josephus Jitta, de Directeur-Generaal der Volksgezondheid Mr. L. Lietaart Peerbolte; de Burgemeester van Utrecht, de Commissaris der Koningin in Utrecht, en anderen.

Het podium was gesierd met allerlei bloemstukken en vaandels van het Groene Kruis. Er was een koor, dat onder leiding van niemand minder dan Prof. Julius Röntgen allerlei liederen van dank aan het Groene Kruis deed hooren, waarvan de muziek mij echter meer kon bekoren dan de woorden.

Na de verschillende toespraken van de autoriteiten was er een receptie om gelukwenschen aan te bieden, en 's avonds een gezellige bijeenkomst, welke laatste ik echter niet kon bijwonen, en waarvan ik je dus niets kan vertellen.

De volgende dag (2 September) was bestemd voor het houden van referaten over allerlei onderwerpen in verband met den arbeid van het Groene Kruis. Deze referaten heb je natuurlijk reeds gelezen.

Aan den ingang van de Congreszaal was te koop het lijvig Gedenkboek, uitgekomen bij gelegenheid van het vijf-en-twintig jarig Jubileum van het Groene Kruis, onder den aardigen titel „In Zilverkrans.”

In dit Gedenkboek zijn bijdragen over bijna alle takken van arbeid van het Groene Kruis opgenomen.

Bijdragen over: Wijkverpleging, Ziekenvervoer, Tuberculose-bestrijding, Hygiëne van het Kind, Bakerhulp en Wijkbakerdienst, Moedercursussen, Hulp in de huishouding, Magazijnen van verplegingsartikelen, enz.

Zie het boek te krijgen, je zult er veel moois in vinden.

Eén zin uit „Wijkverpleging” schrijf ik voor je over.

„De wijkverpleegster zij vindingrijk, o zeker, mits het een vindingrijkheid zij van de hoogste kwaliteit, maar nimmer mag de patiënt zich behelpen, omdat de wijkverpleegster zich moet behelpen.”

Is dit niet uitstekend gezegd?

J. H. KUYPER

☒ ☒ ☒ ☒ ☒